

13. MEĐUNARODNI SIMPOZIJ

**ODRŽIVI RAZVOJ I
DIGITALNA TRANSFORMACIJA**

ODRŽIVI RAZVOJ – NOVA PARADIGMA SAVREMENOG POSLOVANJA

Doc.dr.sc. Spasenija Mirković
Milka Blagojević, dipl.ecc.

Uvod u održivi razvoj

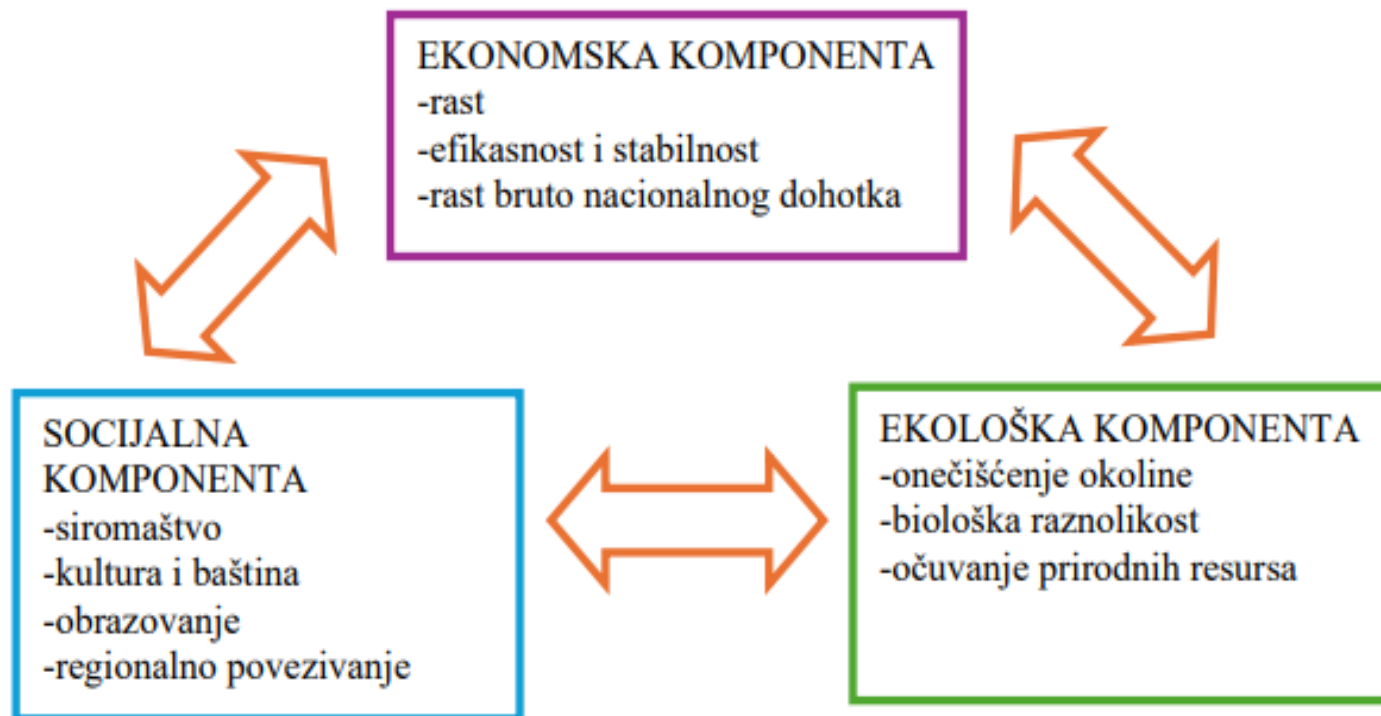
Razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjih generacija, a da ne ugrožava mogućnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe (Brundtland komisija, 1987.).

Od 1987. godine, kada je na ovaj način definiran u Izvještaju Svjetske komisije za okoliš i razvoj, pa do današnjeg dana, održivi razvoj je postao jedan od ključnih elemenata u formuliranju i provođenju razvojnih politika u svijetu.

Koncept održivog razvoja temelji se na sljedećim načelima:

- Ekološka održivost,
 - Ekonomska održivost I
 - Socijalna održivost.
-

Međuzavisnost varijabli održivog razvoja

Države članice UN-a obvezale su se da će učiniti maksimum u ispunjavanju ključnih razvojnih ciljeva u zadanim rokovima ili se barem značajno približiti njihovom postizanju.

1 Iskorijeniti ekstremno siromaštvo i glad

2 Postići univerzalno osnovno obrazovanje

3 Promovirati ravnopravnost spolova i osnažiti žene

4 Smanjiti stopu smrtnosti djece

5 Poboljšati zdravlje majki

6 Boriti se protiv HIV/AIDS-a, malarije i drugih bolesti

7 Osigurati održivost okoliša

8 Razviti globalno partnerstvo za razvoj

GLOBALNI CILJEVI
za održivi razvoj

1 ISKORJENJIVANJE
SIROMAŠTVA

2 ISKORIJEŃIVANJE
GLADI

3 ZDRAVLJE
I DOBROBIT

4 KVALITETNO
OBRAZOVANJE

5 RODNA
RAVNOPRAVNOST

6 PITKA VODA I
HIGIJENSKI UVJETI

7 PRISTUPAČNA I
ČISTA ENERGIJA

8 DOSTOJANSTVEN RAD
I GOSPODARSKI RAST

Izvor: UNDP

Održivi razvoj u kontekstu savremenog poslovanja

Savremeno poslovno okruženje suočeno je sa brojnim izazovima – od klimatskih promjena, preko ograničenih resursa, do sve većih zahtjeva potrošača za transparentnim i etičkim poslovanjem. U takvom kontekstu, održivi razvoj više nije dodatna opcija, već nužnost i nova poslovna norma.

Integracija održivosti u poslovne strategije

Kompanije sve više uključuju održive principe u svoje osnovne poslovne strategije. To uključuje:

- Efikasno korišćenje energije i resursa (npr. prelazak na obnovljive izvore energije, smanjenje otpada),
- Održive nabavne lance (saradnja sa dobavljačima koji poštuju ekološke i radne standard),
- Razvoj „zelenih“ proizvoda i usluga (proizvodi sa manjim ekološkim otiskom) i
- Društveno odgovorno poslovanje (ulaganje u zajednice, podrška obrazovanju, zdravlju itd.).

Upravo ovakvi pristupi pomažu kompanijama da se pozicioniraju kao lideri, povećaju lojanost potrošača i privuku nove investiture.

Transformacija poslovnih modela

Održivi razvoj mijenja i sam način na koji kompanije funkcionišu.

-Umjesto fokusiranja isključivo na profit, sve je prisutniji model profit-ljudi-zaštita okoline.

-Uvode se kružni poslovni modeli (reciklaža, ponovna upotreba, smanjenje otpada),

-Promoviše se transparentnost i odgovornost prema zainteresovanim stranama (akcionarima, zaposlenima, kupcima, zajednici i okolišu).

Upravo ova transformacija pokazuje da održivi razvoj nije privremeni trend, već dugoročna promjene paradigme poslovanja.

Prednosti i izazovi održivog poslovanja

Razumijevanje oba aspekta je ključno za uspješnu implementaciju održivog razvoja.

Prednosti održivog razvoja:

- Povećanje konkurentske prednosti – Kompanije koje se pozicioniraju kao održive uživaju veće povjerenje potrošača i investitora.
 - Poboljšanje reputacije i imidža Brenda. Potrošači su sve svjesniji ekoloških i društvenih pitanja, te rado biraju brendove koji dijele iste vrijednosti.
 - Efikasnije korištenje resursa i smanjenje troškova – Ulaganja u energetske efikasne tehnologije, smanjenje otpada i optimizacija procesa mogu dugoročno dovesti do značajnih ušteda.
 - Privlačenje investitora i lakši pristup kapitalu – Investicioni fondovi i banke sve češće favorizuju kompanije sa dobrim ESG performansama, nudeći im bolje uslove finansiranja.
 - Zadovoljstvo i lojalnost zaposlenih – Zaposleni žele raditi u kompanijama koje imaju pozitivan uticaj na društvo i okoliš, što doprinosi boljoj radnoj atmosferi i većem zadržavanju kadrova.
-

Izazovi održivog poslovanja

- Visoki početni troškovi – Implementacija održivih tehnologija i procesa često zahtijeva značajna ulaganja, što može biti prepreka za manje firme.
- Neodstatak znanja i stručnosti – Mnoge kompanije nemaju dovoljno znanja o održivim praksama ili stručnjake koji mogu voditi ovakve procese.
- Otpor promjenama unutar organizacije – Promjena poslovne paradigme može naići na otpor zaposlenih i menadžmenta.
- Nepotpuna ili nedosljedna regulative – U mnogim zemljama, zakonodavni okvir za održivo poslovanje još uvijek nije dovoljno razvijen, što može otežati implementaciju ili stvoriti pravnu nesigurnost.
- Dodatni rizik – Neke kompanije pokušavaju stvoriti lažnu sliku o svojoj održivosti, što može dovesti do gubitka povjerenja ako se otkrije.

Uprkos izazovima, jasno je da prednosti održivog poslovanja daleko nadmašuju prepreke. Kompanije koje prepoznaju važnost dugoročne održivosti i strateški je integrišu u svoje poslovanje imaju veće šanse za uspjeh u sve zahtjevnijem globalnom okruženju.

Glavne karakteristike društvene odgovornosti u Bosni i Hercegovini

„Društvena odgovornost poslovanja je koncept u kome kompanije integrišu društvene i ekološke teme i pitanja u svoje poslovne operacije i u svoju interakciju sa interesnim grupama na dobrovoljnoj osnovi.“

Motivacija običnih ljudi je značajno modifikovana u poređenju sa motivacijom ljudi u razvijenim zapadnim zemljama pogođenim recesijom. Iz tog razloga, reakcije na širenje krize ovdje su nižeg intenziteta.

Građani i institucije pokazuju slabiji intenzitet odgovora na krizne manifestacije. U domaćim uslovima, kriza je postala okruženje u kojem ljudi žive, okruženje koje stvara pogled na svijet, na reforme, na budućnost.

Loše stanje ekonomije

Ekonomija Bosne i Hercegovine opterećena je ozbiljnim strukturnim problemima u ekonomiji, nedostatkom strategije i politike korišćenja resursa, što se direktno ogleda u stvaranju malog društvenog proizvoda, veoma niskoj efikasnosti korišćenja resursa i neekonomskoj valorizaciji doprinosa resursa stvaranju društvenog proizvoda. Neto cijena rada je niska, ali je vještački podignuta na viši nivo relativno visokim stopama poreza i doprinosa na plate u odnosu na ponudu i potražnju rada na tržištu.

Nezaposlenost je visoka. Kamatne stope su više nego u nizu susjednih zemalja, osiguranje kredita je često rigoroznije, procedure zaduživanja su takođe često komplikovanije. Cijene i troškovi poslovanja u BiH rastu brže nego u evrozoni, iako je konvertibilna marka fiksirana za evro. Liberalizacija trgovine, bez primjene odgovarajućih propisa i podsticaja za domaću proizvodnju, što liberalizacija podrazumijeva, dodatno je uništila domaću proizvodnju i obezvrijedila raspoložive resurse. Uvoz robe je postao uslov za egzistenciju stanovništva.

Visok nivo siromaštva

Iako je siromaštvo jedna od najtežih društvenih, ekonomskih i političkih karakteristika BiH, sistematska istraživanja siromaštva se ne sprovode. Skoro trećina stanovništva Bosne i Hercegovine je siromašna ili na ivici siromaštva.

Dugoročno siromaštvo deformiše motivaciju ljudi, svodeći je na težnju ka biološkom opstanku. Siromašni ljudi nisu nosioci velikih razvojnih ideja.

Njihova kupovna moć nije pokretač domaće ekonomije.

Najefikasnija metoda borbe protiv siromaštva je obezbjeđivanje zaposlenja stanovništva, a da bi se stvorila nova radna mjesta, povećala produktivnost i plate, potrebno je sprovesti mnoge reforme u ekonomskom sistemu.

Dio radno sposobnog stanovništva (radna snaga) → NE učestvuje u stvaranju BDP → društvo gubi masu proizvoda i usluga koju bi oni proizveli → to direktno dovodi do nižeg životnog standarda nezaposlenog lica i njegove porodice → pa potom do smanjenja tražnje roba i usluga → što za posljedicu ima da i zaposlena lica ne mogu da rade punim kapacitetom → dalje, nezaposlenošću radne snage povećava se broj izdržavanih lica → nacionalni dohodak se pretvara u potrošnju → tako da u konačnom rezultatu imamo sve manje i manje akumuliranog kapitala nužnog za finansiranje razvoja.

Metod ponude na tržištu rada

Primjenom metoda ponude na tržištu rada, u ovoj studiji ukupni obim sive ekonomije (G_e) izrazićemo kao proizvod dijela društvenog bruto proizvoda koji stvaraju zaposleni u sektoru sive ekonomije i koeficijenta procijenjene produktivnosti rada (ε) u sektoru sive ekonomije:

$$Z_s$$

$$G_e = \frac{Z_s}{Z_a} (GDP) \varepsilon,$$

$$Z_a$$

pri čemu je Z_s - procijenjeni broj zaposlenih u sektoru sive ekonomije sveden na puno radno vrijeme; Z_a – ukupan broj zaposlenih dobijen na osnovu ankete o radnoj snazi koju su provele statističke institucije, također sveden na puno radno vrijeme i GDP – bruto društveni proizvod iz službenih izvještaja statističkih institucija.

Zaključak

U današnjoj svjetskoj ekonomiji korporativno upravljanje omogućava dinamičan razvoj zemalja i regiona. Zemlje u tranziciji teže da postignu stabilan i dugoročan privredni rast, zasnovan na postizanju bolje konkurentske pozicije proizvoda na globalnom tržištu. Okruženje u kojem korporacije posluju se stalno mijenja, a efikasan sistem korporativnog upravljanja je potreban da bi bile uspješne. U savremenom, nestabilnom i turbulentnom poslovnom okruženju, korporativno upravljanje postaje sve važnije. Korporacije su u stalnoj opasnosti od krize i stoga menadžeri i vlasnici moraju pronaći načine da obezbijede dugoročni prosperitet i opstanak. Razvoj dobrih praksi korporativnog upravljanja omogućio bi državi da bolje zaštiti svoju imovinu, poveća vrijednost državnih preduzeća i učini ih atraktivnijim za strateške partnere i investitore.

Hvala na pažnji